

שטבל לאחר הראייה הראשונה של זוב, מגעו תלוי ועומד — שאם יראה ראייה נוספת יטמא מגעו למפרע מדין זב! (127) [והנפקא מינא אם יטמא מדין זב או מדין בעל קרי הוא בנוגע למעשר. שבעל קרי שטבל אינו מטמא מעשר גם אם לא העריב שמשו, ואילו זב שטבל מטמא מעשר באותו היום].

ובית הלל אומרים: דינו הוא כבעל קרי, שגם אם יראה ראייה נוספת נעשה זב מכאן ולהבא בלבד ולמפרע נשאר דינו כבעל קרי שטבל שאם נגע במעשר הוא טהור.

ותניא: אדם טהור המסיט את הראייה עב-ב [דהיינו: את טיפת הזיבה הראשונה שראה הזב],

בית שמאי אומרים: תולין את הטהרות שנגע בהם המסיט, שמא יחזור הזב ויראה היום ראייה נוספת, וייעשה זב גמור למפרע (128), ואז יתברר למפרע שגם לזוב

דזבה בתוך י"א יום, כי יש לחשוש שנדה תתחלף בראית זבה ולכן יש מקום לגזירתם של בית שמאי.

אלא דינו של רב הונא בשומרת יום כנגד יום [בתוך י"א יום] שטבלה, דאיירי **היכא דלא ראתה** בהמשך היום **מאי נגזר בה**, מאין לנו ללמוד ממשנתנו דגזרינן אינה רואה אטו רואה — והלא אין סברא שיבואו להחליף ביניהם! (126)

ומוסיפה הגמרא להקשות: **ועוד**, והא **תנן** במשנתנו דלא כרב הונא?

דתנן: זב הרואה ראייה אחת של זוב, שכל עוד לא ראה ראייה נוספת הרי הוא כבעל קרי בעלמא.

בית שמאי אומרים: דינו הוא כשומרת יום כנגד יום לאחר שטבלה ביום, שמגעה תלוי ועומד אם תראה בהמשך היום אם לאו, שאם תראה וטמא מגעה למפרע. אף זב

ואולם אם ראתה ג' ראיות ביום אחד — אין זה נחשב אלא כראיה אחת. ולעומת זאת הזב מטמא "בראיות כבימים" ואם ראה ב' ראיות ביום אחד — סופר שבעה נקיים.

128. המהרש"א דקדק מרש"י [ד"ה בית שמאי אומרים תולין] שלדעת בית שמאי אם ראה ראייה שניה נעשה זב גמור מהתורה למפרע. ועיין חזון איש [יו"ד סימן רט"ו] שהוכיח שאין לומר שהזב נעשה למפרע טמא מדאורייתא בראיה שניה. וכמו כן בדעת התוס' [ד"ה מאין] צריך לומר שסוברים הם שהזב לדעת בית שמאי נעשה טמא למפרע מדרבנן בלבד.

126. בתוס' [ד"ה אמר] מבואר שאין כוונת הגמרא לומר שצדקו דברי רב כהנא שאין ראייה מהמשנה לדינו של רב הונא, אלא אדרבה מונחת כאן קושיא על דבריו, שמאחר שאין ראייה מהמשנה לדבריו מנין לרב הונא לחדש דין זה בדעת בית שמאי, ולפיכך המשיכה הגמרא והקשתה ועוד תנן — במפורש במשנתנו דלא כדברי רב הונא.

127. זב הרואה שתי ראיות נעשה אב הטומאה ומטמא משכב ומושב וכו'. וכדי להטהר עליו לספור שבעה נקיים. [ואם ראה ג' ראיות מתחייב בקרבן].

שונה דין הזב מדין הזבה, שהזבה אינה מטמאת אלא אם ראתה ג' ראיות בימים נפרדים,

למפרע. ודלא כרב הונא הסובר שלפי בית שמאי מטמאה שומרת יום כנגד יום משכב ומושב בודאי, מדרבנן.

ומתרצת הגמרא: **לא תימא** דזב לאחר ראייתו הראשונה הוא כשומרת יום כנגד יום שטבלה, משכבה ומושבה של זו טמא מדרבנן בודאי, ואע"פ שלא ראתה — וכדברי רב הונא.

אלא אימא אחרי ראייה ראשונה הרי הוא כבועל שומרת יום כנגד יום שדינו של הבועל שומרת יום כנגד יום לאחר שטבלה שמשכבו ומושבו תלויין בלבד, שלא גזרו עליו רבנן טומאת משכב ומושב בודאי.

ומסבירה הגמרא: **מאי שנא איהו**, הבועל, **דלא** גזרו עליו שיהא **מטמא משכב ומושב**. ומאי שנא איהו דגזרו עליה **דמטמא ליה** למשכבה ומושבה? (129)

איהו, הבועל, **דלא שכיחי ביה דמים** — לא גזר **ביה רבנן** היכא דהנבעלת לא חזרה וראתה באותו יום.

איהו, דשכיחי ביה דמים — גזר **בה רבנן** לטמא משכב ומושב אטו היכא דחזרה וראתה באותו יום, שבטלה טהרתה למפרע.

וחוזרת הגמרא ומקשה: אם באשה דשכיחי בה דמים גזרנו שתטמא — ומאי שנא משכב ומושב דמטמא ליה, ומאי שנא בועל דלא מטמא ליה, דהרי טומאת הבועל היא טומאה שמטמאתו האשה?

הראשון היה דין של זיבה המטמאה בהיסט. ובית הלל מטהרין את המסיט וממילא את הטהרות שנגע בהן. לפי שיטתם שאין הראייה השניה נותנת לראיה הראשונה דין של זוב למפרע, אלא הראיה הראשונה היא לעולם כקרי בעלמא, שאינו מטמא בהיסט.

משכבות ומושבות שבין ראייה ראשונה לראייה שניה —

בית שמאי תולין, מאותה סיבה, שמא יראה הזב ראייה נוספת ויהיה דינו למפרע כדין זב המטמא משכב ומושב.

ובית הלל מטהרין משום שבראיה השניה הוא ייעשה זב מכאן ולהבא בלבד.

וקתני רישא: זב הרואה ראייה אחת של זוב

בית שמאי אומרים דינו כ"שומרת יום כנגד יום", שתולין את הטהרות שנגעה בהם ביום הנקי שהיא משמרת אותו: שאם לא תחזור ותראה עד הערב עלתה לה הטבילה שטבלה בבוקר לטהרה מדין זבה קטנה. אך אם תחזור ותראה באותו יום ואפילו לאחר שטבלה הרי היא טמאה למפרע, שהתברר עתה שלא עלתה לה הטבילה לטהרה.

אלמא, "שומרת יום כנגד יום" — לבית שמאי אינה מטמאה בודאי טומאת משכב ומושב, ואפילו לא מדרבנן, אלא רק תולין, ואך ורק אם תראה פעם נוספת היא טמא

שמשכבה ומושבה טמאים שמא תסתור. ומאי שנא איהו, זב שראה ראייה אחת וסותר בראיה השניה מדרבנן למפרע, וכל עוד שלא ראה אינו

129. התוס' [בד"ה מאי] פירשו, שכוונת הגמרא להקשות מאי שנא איהו, ברואה ביום הי"א שאינה סותרת למחרת אלא מדרבנן, וגזרינן

ומתרצת: **משכב ומושב דשכיה שתשב עליו** בזמן זיבתה **מטמיא ליה, כועל דלא שכיח** שיבעלנה בזמן זיבתה **לא מטמיא** [והיינו: דלא הוצרכו חכמים לגזור על מידי דלא שכיח].

ותו מקשינן מהא דתנן: שומרת יום כנגד יום שטבלה **יום שלאחריו, ושמשעה, הרי זו תרבות רעה! מוגען ובעילתן תלויין!** דשמא תחזור ותראה ונמצא שבעילתה היתה באיסור וחייבים קרבן, ומגען היה מגע טמא בטומאה של זבה וכו'.

מאי לאו, האי מתניתין — דברי הכל היא! ונמצא דגם לבית שמאי מגען תלוי ולא טמא בודאי, ודלא כדאמר רב הונא אליבא דבית שמאי?!

ומתריצין: **לא! מתניתין רק אליבא דבית הלל היא, דלבית שמאי טמאין בודאי.**

וראיה לדבר מהא דתניא: **אמר להם רבי יהודה לבית הלל (130) — וכי לזו, הנבעלת ביום המחרת לראייתה לאחר שטבלה, אתם קורין "תרבות רעה" בלבד, והלא לא נתכוון זה אלא לבעול את הנדה!**

ותמהה הגמרא: **"נדה" סלקא דעתך? והרי איירי בימי זיבה!**

ומתרצת: **אלא אימא — לבעול את הזבה!**
ותמהה הגמרא שוב: **"זבה" סלקא דעתך? והרי טבלה לזיבתה.**

ומתרצת: **אלא אימא — לבעול שומרת יום כנגד יום!**

ומכל מקום מוכח שהסיפא של המשנה שהמשמשת ביום שלאחריו אליבא דבית הלל ואילו לבית שמאי היא ודאי טמאה מדרבנן.

איתמר: הרואה דם בתום ימי זיבה ביום העשירי —

רבי יוחנן אמר: הרואה ביום עשירי הרי היא כמי שרואה ביום תשיעי — מזה תשיעי בעי שימור, אף עשירי בעי שימור ביום הי"א.

ריש לקיש אמר: העשירי הרי הוא כאחד עשר — מזה אחד עשר לא בעי שימור שהרי לעולם הוא לא יצטרף ליום הבא אחריו לעשותה זבה, כי ביום הבא מתחילים ימי נידה, אף עשירי לא בעי שימור, שהרי רק י"א יכול להצטרף עמו לזיבה ובראייה של יומיים בלבד אינה נעשית זבה גדולה.

איבא דמתני לה לפלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש אם יום העשירי בעי שימור אם לאו, אהא דתנן במסכת מנחות —

אמר לו רבי אלעזר בן עזריה לרבי עקיבא: אפילו אתה מרבה בלימוד פסוקים שנאמר בהם בדיני המנחה "בשמך" "בשמך" כל היום כולו ללמוד מהם, בלימוד של ריבוי אחר ריבוי(131), שחלות ורקיקין של תודה דינם בחצי לוג שמן בלבד — איני שומע לך

לבית הלל". ולדבריו מפורש בבביתא שאין הסיפא מדברי בית שמאי.

131. שכל הוא בדינו ש"אין ריבוי אחר ריבוי — אלא למעט", ולפיכך אילו היה כתוב

מטמא משכב ומושב? ! [כן ביאר החזון איש יו"ד רט"ו את דבריהם, ועיין מהרש"א וחכמת בצלאל].

130. גירסת הגר"א "אמרו להם בית שמאי

ללמוד דין זה מן המקרא.

היות והדין של חצי לוג שמן לתורה, ורביעית יין⁽¹³²⁾ לנזיר, והדין של אחד עשר יום שבין נדה לנדה — הלכה למשה מסיני הם, ולא מן הכתוב הם נלמדים!

ומסבירה הגמרא: מאי "הלכה" שנאמרה ביחס ל"א יום שבין נדה לנדה? [כי משמע לגמרא שהכוונה היא שיום הי"א שונה מהימים שלפניו בהלכותיו⁽¹³³⁾], ושואלת הגמרא במה הוא שונה].

רבי יוחנן אמר: הלכה אחת בדין יום י"א. שבדבר אחד חלוק יום הי"א משאר הימים.

ריש לקיש אומר: הלכות אחד עשר. שבשני דברים הוא חלוק משאר הימים.

ומסבירה הגמרא: רבי יוחנן אמר "הלכה

אחד עשר" — דהיינו: היום האחד עשר הוא דלא בעי שימור לאחריו ביום הי"ב, הא ליומי אחריני אם ראתה ביום שלפניו עביד הוא בעצמו שימור דהיינו שצריך לשומרו בטהרה ומכאן שרבי יוחנן סבר שיום העשירי בעי שימור ועביד ליה לשימור ביום האחד עשרה.

וריש לקיש אמר "הלכות אחד עשר", שבשתי הלכות הוא שונה מקודמיו:

א. לא אחד עשר בעי שימור בזמן שראתה בו — והיינו שאינה צריכה לשמור את יום הי"ב שלאחריו

ב. ולא שימור לעשירי הוי יום י"א, בזמן שראתה בעשירי משום שעשירי לא בעי שימור אליבא דריש לקיש.

ושואלת הגמרא: וכי הני י"א יום שהם ימי

הלכה מיוחדת בהקשר ליום האחד עשר? ועוד הקשו, שאם כן, מדוע ממשיכה הגמרא ומקשה שהלכות אלו נלמדים מן הפסוקים ולא מ"הלכה למשה מסיני"? והרי לדברי רש"י יכלה הגמרא לתרץ שימי הזיבה שהם "אחד עשר יום" נלמדים מהפסוקים, והלכות יום האחד עשר נאמרו למשה מסיני? ולפיכך כתבו התוספות, שאין כוונת הגמרא שרבי יוחנן וריש לקיש נחלקו בפירוש כוונת רבי אלעזר בן עזריה, אלא מחלוקתם היא בסברא בלבד האם הלכה אחת נוהגת ביום האחד עשרה או שני הלכות.

ועיין בתוס' הרא"ש שכתב שנראה מדברי רש"י שגירסתו בדברי רבי אלעזר בן עזריה "יום אחד עשר שבין נדה לנדה" — ולפי זה מפורש שאין כוונת רבי אלעזר בן עזריה ללמדנו על מהות האחד עשר יום שבין נדה לנדה. והוסיף וכתב שכוונת הגמרא בהמשך להקשות

"בשמן" פעם אחת בלבד — היינו למדים שצריך לתת לוג שמן במנחה, וכשרבתה התורה "בשמן" "בשמן" — מיעטה את כמות השמן לחצי הלוג. [רש"י].

132. צריך לומר "רביעית שמן" — וכן הגירסא בגמרא במנחות [פ"ט א] [ואמנם אמת הוא שהשיעור שלוקה הנזיר על שתיית יין הוא "רביעית" אבל אין זה הלכה למשה מסיני מיוחדת בנזיר אלא ככל שיעורי איסורין שבתורה]. חכמת בצלאל.

133. כן מתבאר מפרש"י [ד"ה מאי] ואולם התוספות [ד"ה רבי יוחנן] תמהו על זה, שמשמעות דברי רבי אלעזר בן עזריה הם על עצם הדין שאחד עשר יום שבין נדה לנדה נחשבים לימי זיבה, ואין מוזכר כלל בדבריו

זיבה (134) "הלכות למשה מסיני" נינהו? והלא הני קראי נינהו דבר זה מן הפסוקים הוא נלמד!

דתניא: (135) יכול הרואה דם בג' ימים בתחילת ימי נדה כשהם רציפים — תהא זבה, ותצטרך למנות ז' נקיים ולהביא קרבן.

ומה אני מקיים את הפרשה הראשונה האמורה בנדה: "אשה כי תחיה זבה — דם יהיה זובה", שאינה צריכה למנות ז' נקיים ואינה חייבת בקרבן — ברואה יום אחד בלבד. אבל אם תראה ג' ימים בימי נדתה יהיה דינה כדין זבה שחייבת למנות ז' נקיים ולהביא קרבן.

עג-א תלמוד לומר בפרשה השניה העוסקת בזבה "בלא עת נדתה" דמשמע שהכתוב מדבר באשה הרואה שלשה ימים אחרי ימי נדתה סמוך לנדתה, והיינו בימים שמיני תשיעי ועשירי אחרי תחילת ימי נדתה (136).

ואין לי אלא סמוך לנדתה — מופלג לנדתה

רחוק מסיום נדתה יום אחד, מניין? והיינו שראתה ביום ט' וביום י' וביום י"א אחר תחילת נדתה.

תלמוד לומר: "או כי תזוב על נדתה".

ואין לי אלא מופלג יום אחד, מניין לרבות מופלג שנים (137), שלשה, ארבעה, חמשה, ששה, ושבעה, שמונה, תשעה, עשרה. מניין?

אמרת, מה מצינו ביום הרביעי שלאחר שבעת ימי נדה — שראוי לספירה של ז' נקיים, כשראתה בשלשת הימים הסמוכים לימי הנדה, וראוי לזיבה, מריבוי הכתוב, "או כי תזוב" שאם ראתה מופלג יום א' מנדתה — והיינו יום שני ושלישי ורביעי שאחר ימי נדתה שנעשית בזה זבה גדולה.

אף אני אביא העשירי — שראוי לספירה של ז' נקיים, וראוי לזיבה.

ומניין לרבות אחד עשר שאינו נספר ב"שבעת הימים הנקיים" כשרואה סמוך

של זו לספור שבעה ימים נקיים מיום הפסקת זוב הדם מגופה, ולאחר מכן להביא קרבן ביום השמיני [ואין הבאת הקרבנות מעכבת מלהטהר לבעלה אלא רק לגבי כניסה למקדש ואכילת קדשים] ובברייתא זו דנה הגמרא על האופן בו דברה התורה בפרשה השניה שמתחייבת היא לספור שבעה נקיים, ולהביא בסיומם קרבן.

136. שזמן ימי נדתה נמשך עד סוף "טומאת הנדה" — והיינו שבעה ימים מהזמן שהחלה לראות בו.

137. כתבו התוס': מה שנקטה הגמרא כאן "שנים" אינו בדקדוק, משום ש"שנים" היינו מופלג יום אחד מנדתה. שאי אפשר לומר

שמאחר שידעינן מהלכה למשה מסיני את דין יום האחד עשרה ממילא שמענו שישנם אחד עשר יום בין נדה לנדה, ואין צריך ללמוד זאת מהפסוקים.

134. עיין בהערה הקודמת.

135. בתורה [ויקרא ט"ו י"ט-ל"ג] יש שתי פרשיות העוסקות באשה שדם זב ממקורה. הפרשה הראשונה עוסקת באשה אשר דם זב מגופה בלא לציין שנעשה הדבר בעיתוי או באופן מיוחד, וזו דינה שטמאה שבעה ימים, ואחר כך טובלת וטהורה.

ואילו הפרשה השניה עוסקת באשה אשר דמה זב "ימים רבים", "בלא עת נדתה", ודינה